

ТИЩУК НАТАЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного права*

ВИДИ ПРАВОЧИНІВ, ЯКІ МОЖУТЬ ВЧИНЯТИ МАЛОЛІТНІ ОСОБИ

Відповідно до законодавства особи до 14 років є частково дієздатними, а тому можуть вчиняти лише невелике коло дій в межах свого обсягу дієздатності.

Правочини, які вчиняє малолітня особа, можна поділити на дійсні та недійсні. До дійсних відносяться:

правочини, які знаходяться в межах її цивільної дієздатності та відповідно до законодавства можуть вчинятися самостійно (відповідно до ч. 1 ст. 31 ЦК України це дрібні побутові правочини);

правочини, які знаходяться поза межами її цивільної дієздатності і які: а) згодом були схвалені її батьками (усиновлювачами) або одним з них, з ким вона проживає, або опікуном (ч. 1 ст. 221 ЦК України), б) на вимогу заінтересованої особи були визнані судом дійсними, якщо буде встановлено, що вони вчинені на користь малолітньої особи (ч. 2 ст. 221 ЦК України);

особисті немайнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом.

Будь-які з перерахованих правочинів повинні обов'язково відповідати вимогам дійсності, закріпленим в законодавстві.

До недійсних будуть віднесені правочини, які вчинені малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності та не були згодом схвалені батьками (усиновлювачами) або одним з них, з ким проживає ця особа, або опікуном, або ж такі правочини не були визнані дійсним в судовому порядку (ч. 2 ст. 221 ЦК України). В такому випадку зазначені правочини мають всі характеристики нікчемних, а тому вважаються недійсними з моменту їх вчинення та не мають інших наслідків окрім тих, що пов'язані з їх недійсністю.

На практиці виникають ситуації, коли малолітня особа може вчинити правочин поза межами своєї дієздатності з:

такою ж малолітньою особою, яка має часткову дієздатність;

неповнолітньою особою, яка має неповну дієздатність;

емансипованою неповнолітньою особою, яка набула повної дієздатності і фактично прирівнюється до повнолітньої;

повнолітньою, яка має повну дієздатність.

В кожному з перерахованих варіантів будуть мати місце свої особливості наслідків вчинення таких правочинів для малолітньої особи, яка його вчинила, за умови що такі правочини згодом не будуть схвалені батьками (усиновлювачами) або одним з них, з ким вона проживає, або опікуном та не будуть визнані судом дійсним.

Враховуючи те, що малолітні особи не можуть вчиняти будь-які правочини для забезпечення їх розвитку, навчання тощо окрім дрібних побутових, такі правочини вчиняють батьки (усиновлювачі) або опікуни. Останні повинні діяти в інтересах дітей, оскільки батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дитини (п. 2 ст. 155 СК України; п. 3 ст. 67 ЦК України). Таке представлення інтересів дитини пояснюється відсутністю у малолітніх осіб відповідного рівня розумової зрілості, що надало би можливість усвідомлювати значення вчинених ними дій.

В даному контексті слід частково погодитися з позицією Л.Г. Кузнецової, яка зазначає, що фізичний та розумовий розвиток малолітніх дітей обумовлює визначену обмеженість усвідомлення ними суспільного значення своєї поведінки й передбачення її наслідків, недостатню можливість керувати своїми діями, легке навіювання і піддавання різним впливам – як хорошим, так і поганим [1, с. 113]. Тому робиться висновок, що вчинений малолітньою особою правочин за межами її цивільної дієздатності є нікчемним лише тому, що його стороною є малолітня особа. Г.Ф. Шершеневич з даного приводу зазначав, що для заперечення правочину, вчиненого малолітньою особою немає необхідності доказувати його невігідність для сторін [2, с. 70].

Тобто навіть за умови подальшого схвалення правочину, вчиненого малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності (або ж факт доказу його корисності для малолітньої особи), не означає, що він виникає як дійсний. Так само як і несхвалення такого правочину особами, визначеними в законі, не перетворює його в оспорюваний. Тому у випадку відхилення претензій другою стороною, батьки (усиновителі) або опікуни малолітньої особи мають право вимагати застосування наслідків недійсності нікчемного правочину, а не визнання його недійсним.

Стаття 221 ЦК України називає правочин, вчинений малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності, нікчемним лише за умови несхвалення його визначеними у законі особами. Враховуючи, що нікчемним є правочин, недійсність якого визначена законом, з метою недопущення віднесення правочинів малолітніх осіб, учинених за межами їх цивільної дієздатності, до оспорюваних, а також для недопущення юридичних помилок у судовій практиці при застосуванні норм ст. 221 ЦК України, В.О. Кучер досліджуючи цю тему, пропонує доповнити цю статтю пунктом наступного змісту: “Правочин, учинений малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності, є нікчемним”. Таке формулювання на думку автора має діяти як загальне правило. За умови ж подальшого схвалення батьками (усиновлювачами) або одним з них, з ким вона проживає такого правочину, він стає дійсним з моменту вчинення [3].

З такою позицією навряд чи можна повністю погодитися, адже якщо брати до уваги використання новітніх технологій, розвиток суспільства та освіченість осіб вже з 7-8 років в питаннях використання технологій, а тим більш з 10 років про можливості Інтернету та вчинення правочинів на відстані за допомогою використання різних технологій, отри-

мання прибутку через Інтернет тощо. Отже, на практиці відбувається розширення переліку правочинів, які вчиняють малолітні особи, що в більшій мірі пояснюється розвитком інформаційного суспільства та активного використання технологій в повсякденному житті.

Список використаної літератури:

1. Кузнецова Л.Г., Шевченко Я.Н. Гражданско-правовое положение несовершеннолетних. М.: Юрид. лит., 1968. 136 с.
2. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права [по изд. 1907 г.]. М. : СПАРК, 1995. 556 с.
3. Кучер В.О. Нікчемні правочини: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2004. 208 с.

Ключові слова: правочин, малолітня особа, обсяг дієздатності, нікчемний правочин, оспорюваний правочин.

Ключевые слова: сделка, малолетнее лицо, объем дееспособности, ничтожная сделка, оспариваемая сделка.

Key words: transaction, minor, capacity, worthless transaction, contested transaction.

ТОЛМАЧЕВСЬКА ЮЛІЯ ОЛЕГІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного права*

КІБЕРСПОРТ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Наразі населення нашої країни, як і більшості інших країн світу, потерпає від вірусу COVID-19. Захворювання швидко поширюється та завдає серйозної шкоди здоров'ю людей. У зв'язку з тим, що Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила про настання пандемії, тобто епідемії, яка поширилась в більшості регіонів планети, уряди держав оголосили карантин. Цей захід передбачає необхідність для людей перебувати вдома і максимально обмежити особистий контакт з іншими людьми. Відповідно, життєдіяльність більшості населення планети кардинально змінилась: всі види діяльності, які пов'язані з безпосереднім спілкуванням людей, наразі значно обмежені або взагалі зупинені.

Відповідно до п. 7 частини 2 Постанови Кабінету міністрів України «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» заборонено проведення всіх масових (культурних, розважальних, спортивних, соціальних, релігійних, рекламних та інших) заходів [1]. Подібні заходи були запроваджені у більшості країн світу. Відповідно, це призвело до безпрецедентних наслідків, серед яких колапс цілих галузей економіки, спорту, дозвілля.